

Inhoud

DEEL I: Staat en recht	II
Inleiding	13
Hoofdstuk 1 Het moderne staatsbegrip	17
1 Staat en soevereiniteit	20
2 Types staten	23
3 Instellingen	34
3.1 Leenrecht	34
3.2 Standenvertegenwoordiging	36
Meer weten?	38
Reflectievragen	39
Hoofdstuk 2 Verhoudingen tussen staten sinds 1453	41
1 Internationale betrekkingen van Karel V tot de Franse Revolutie	41
1.1 De strijd tussen Valois/Bourbon en Bourgondië/Habsburg	41
1.2 De strijd om de suprematie tussen keizer, Duitse Rijksvorsten en buitenlandse concurrenten	47
1.3 Botsingen tussen de Europese staten en hun burens	53
1.4 Expansie van het Europese systeem naar andere continenten	55
2 Van middeleeuwen naar Nieuwe Tijden, of de geboorte van het internationaal recht	58
2.1 De Spaanse neoscholastiek	60
2.2 Een tussenfiguur: Alberico Gentili (1552-1608)	64
2.3 Een cruciale brugfiguur: Hugo Grotius (1584-1645)	65
2.4 De school van het natuurrecht	70
a. Samuel von Pufendorf (1632-1694)	72
b. Christian Wolff (1679-1754)	74
c. De eerste verdragencollecties	75
d. Diplomatenhandboeken	77
2.5 Positivismen	80
a. Emer de Vattel (1714-1767)	80
b. Johann Jakob Moser (1701-1785)	81
Meer weten?	83
Reflectievragen	84

Hoofdstuk 3 Absolute monarchie en Revolutie	85
1 Absolute monarchie	85
2 Revolutie	88
3 Congres van Wenen (1814-1815)	90
Meer weten?	97
Reflectievragen	97
Hoofdstuk 4 De negentiende eeuw	97
1 De geboorte van de natiestaat	99
2 De Europese dominantie in een hogere versnelling	102
3 De geboorte van het nieuwe volkenrecht	103
Meer weten?	109
Reflectievragen	110
Hoofdstuk 5 De twintigste eeuw: catastrofes en wedergeboorte van het internationaal recht	111
1 Wereldoorlog I en de Volkenbond	111
1.1 Begin van de oorlog	111
1.2 De Vrede van Versailles	112
1.3 Pact van de Volkenbond	114
2 Wereldoorlog II en de Verenigde Naties	118
2.1 De Oorlog	116
2.2 De Verenigde Naties	118
2.3 De Koude Oorlog	122
3 De Val van de Muur en de unipolaire wereld	124
4 Een zeropolaire wereld met geïntegreerde zones?	126
Meer weten?	129
Reflectievragen	129
Deel II: Intern publiekrecht	131
Inleiding	133
Meer weten?	135
Hoofdstuk 1 Frankrijk	137
1 De Franse Revolutie	141
2 De constitutionele monarchie en de geboorte van de scheiding der machten (3 september 1791)	148
3 De Conventie en de Grondwet van het jaar I (24 juni 1793)	154

4	Het Comité de Salut Public (1793-1794): dictatuur om de Revolutie te redden	156
5	De Grondwet van het jaar III (22 augustus 1795)	158
6	Het Consulaat (Jaar VIII) (13 december 1799)	162
7	Het Keizerrijk (18 mei 1804)	166
8	De Restauratie (1814/1815)	167
	8.1 De Charte Octroyée (4 juni 1814)	167
	8.2 Een napoleontisch intermezzo (22 april 1815)	173
9	De Julimonarchie (Charte van 14 augustus 1830)	178
	9.1 Het burgerlijke regime van Louis-Philippe	178
	9.2 De val van de julimonarchie	181
10	De Tweede Republiek (4 november 1848)	184
	10.1 Revolutie en republiek (februari-november 1848)	184
	10.2 De machtsgreep van Lodewijk Napoleon Bonaparte (december 1848)	188
11	Het Tweede Keizerrijk (14 januari 1852)	189
	11.1 Van republiek naar keizerrijk (1851-1852)	189
	11.2 Frankrijk wordt terug een familiezaak	195
	11.3 Buitenlandpolitiek van Napoleon III	196
12	De Derde Republiek (1871/1875)	200
	12.1 De Commune van Parijs (1871)	200
	12.2 De Lois constitutionnelles van 1875	202
	12.3 Gepolariseerd politiek leven	205
13	De Vierde Republiek (1946)	207
	13.1 De Tweede Wereldoorlog	207
	13.2 Bevrijding en regeneratie	208
	13.2.1 Het ontwerp van 19 april 1946: links en parlementair	210
	a. Fundamentele rechten en vrijheden	210
	b. Scheiding der machten	211
	c. Échec voor de kiezer	212
	13.2.2 De Grondwet van 27 oktober 1946	213
	a. Fundamentele rechten en vrijheden	213
	b. Scheiding der machten	213
14	De Vijfde Republiek (1958)	218
	14.1 De nieuwe organisatie der machten	220
	14.2 De presidentiële bevoegdheden	230
	14.3 De eerste minister: tussen regeringsleider en schietschijf	234
	14.4 Het parlement: geamputeerd onder de Vijfde Republiek	236
	14.5 De Conseil Constitutionnel	248
	14.6 De rechterlijke macht	251

14.7 De Raad van State (<i>Conseil d'État</i>)	252
14.8 De ondergeschikte besturen	253
14.9 Herziening van de grondwet	258
Meer weten?	260
Reflectievragen	262
Hoofdstuk 2 Verenigd Koninkrijk	263
1 Terminologie	263
2 Grondwettelijke documenten en structuren	266
2.1 Magna Carta	267
2.2 Absolute monarchie op zijn Engels	269
2.3 Het <i>common law</i>	271
2.4 Burgeroorlog	273
2.5 De Glorious Revolution (1688-1689)	274
2.6 Act of Settlement (1701) en Act of Union (1706-1707)	277
2.7 Groot-Brittannië vanaf de negentiende eeuw	282
2.8 Groot-Brittannië en Europa: <i>divide et impera</i>	293
3. Het 'Verenigd Koninkrijk'	297
3.1 Schotland	298
3.2 Ierland	302
3.3 Noord-Ierland	306
3.4 Wales	307
Meer weten?	309
Reflectievragen	310
Hoofdstuk 3 Duitsland	311
1 Het Heilig Roomse Rijk der Duitse Natie (967-1806)	311
2 Het Congres van Wenen en de Duitse Bond (1815-1866)	319
3 Het Frankfurter Parlement (1848-1849)	324
4 De Duitse eenmaking (1864-1871)	325
5 Het Tweede Rijk (1871-1919)	327
6 De Weimarrepubliek (1919-1933)	328
7 Het Derde Rijk (1933-1945)	333
8 De DDR en de Bondsrepubliek	338
8.1 De DDR	339
8.2 De BRD	340
9 De Berliner Republik	345
Meer weten?	347
Reflectievragen	348

Hoofdstuk 4 Verenigde Staten	349
1 Kolonisatie, verovering en expansie	349
2 Institutionele uitbouw	357
2.1 De kolonies en hun instellingen	357
2.2 De Declaration of Independence (1776) en de Articles of Confederation (1777)	363
a. Van Verenigde Kolonies tot onafhankelijke staten	363
b. De Articles of Confederation	365
2.3 De Federale Grondwet van 1787: <i>e pluribus unum</i>	367
a. De noodzaak om te herzien	367
b. Twee plannen in Philadelphia	368
c. Compromis	370
3 Checks and Balances in theorie en praktijk	372
3.1 De Grondwet van 1787	372
3.2 Institutionele structuren	373
a. Wetgevende macht	373
b. Uitvoerende macht	376
c. Rechterlijke macht	381
3.3 Fundamentele rechten en vrijheden	384
Meer weten?	386
Reflectievragen	386
Hoofdstuk 5 Rusland	387
1 De tsaristische periode (tot 1917)	387
2 De februari- en oktoberrevoluties (1917)	394
3 De Sovjetgrondwetten (1918-1978)	396
3.1 De Grondwet van 10 juli 1918	397
a. De Verklaring van de rechten van het werkende en uitgebuitevolk (januari 1918)	397
b. De Fundamentele Wet van de Russische Socialistische Federatieve Republiek (10 juli 1918)	400
3.2 De Grondwet van 31 januari 1924	404
3.3 De Grondwet van 5 december 1936	405
4 De Grondwet van de Russische Federatie (12 december 1993)	407
4.1 De desintegratie van de USSR en laatste Sovjetgrondwet	407
4.2 Van USSR naar Russische Federatie	409
4.3 Het bewind van Jeltsin en de Grondwet van de Russische Federatie van 1993	412
Meer weten?	424
Reflectievragen	424

Hoofdstuk 6 China	425
1 China voor 1800	425
1.1 <i>Gouvernement par l'État</i> versus <i>gouvernement par les hommes</i>	428
1.2 Evolutie tot de Mingdynastie	432
1.3 Bureaucratie	435
1.4 Hoven en rechtbanken	437
1.5 Familierecht: orde binnen het gezin	439
1.6 Staatsvorming extern: tribuutstaten	441
2 China vanaf 1800 tot de Revolutie van 1911	441
3 Van Revolutie tot Burgeroorlog (1911-1949)	445
3.1 Interne verdeeldheid en externe bedreigingen	445
3.2 Recht in de Eerste Republiek	446
4 De Chinese Volksrepubliek (1949-vandaag)	447
4.1 Mao	448
4.2 'Als de kat maar muizen vangt': Deng en de opening op het Westen	449
4.3 Dengs opvolgers: kapitalisme zonder democratie, of socialisme met Chinese accenten?	450
Meer weten?	456
Reflectievragen	457
Epiloog	459